

Codul-penal-adnotat

Articolul 19 – Legitima aparare

(1) Este justificata fapta prevazuta de legea penala savarsita in legitima aparare.

(2) Este in legitima aparare persoana care savarseste fapta pentru a inlatura un atac material, direct, imediat si injust, care pune in pericol persoana sa, a altuia, drepturile acestora sau un interes general, daca apararea este proportionala cu gravitatea atacului.

(3) Se prezuma a fi in legitima aparare, in conditiile alin. (2), acela care comite fapta pentru a respinge patrunderea unei persoane intr-o locuinta, incapere, dependinta sau loc imprejmuit tinand de aceasta, fara drept, prin violenta, viclenie, efracție sau alte asemenea modalitati nelegale ori in timpul noptii.

Atacul nu poate imbraca decat forma unei manifestari umane (actiune, inactiune), pentru ca numai o astfel de manifestare poate conduce la situatia de a fi justificata prin legitima aparare.

Daca atacul provine de la un animal ori de a un iresponsabil, a carui stare a fost cunoscuta de la cel care se apara, ori cand fapta prevazuta de legea penala se comite sub presiunea fortelor naturii, cel care se apara nu va invoca legitima aparare, ci starea de necesitate.

Atacul, indiferent de forma sa de manifestare (actiune, inactiune), trebuie sa fie intotdeauna expresia vointei libere a agresorului; daca acesta a fost constrans fizic ori a actionat ca urmare a unei miscari reflexe instinctive, inconsciente, reactia celui care se apara va avea caracterul actiunii de savare, determinata de o stare de necesitate. [I. Pascu in Noul Cod penal comentat. Partea generala. Editia a II-a, revizuita si adaugita, Editura Universul juridic, Bucuresti 2014, p. 148]

Nu se poate vorbi de caracterul injust al atacului unui animal, cu exceptia situatiei in care animalul a fost determinat sa actioneze astfel de o persoana responsabila. [M. Udriou, Drept penal, Partea generala, Noul Cod penal, Editura C.H. Beck, Bucuresti 2014, p.62]

Probleme speciale ridica **situatia atacului comis de un incapabil** (alienat, minor fara discernamant). (...)Cum iresponsabilitatea este o cauza de neimputabilitate ce nu afecteaza antijuridicitatea, **nu exista niciun motiv pentru a refuza admiterea legitimei aparari in acest caz.** In acelasi sens pledeaza si faptul ca legitima aparare nu este conceputa ca sanctiune penala pentru atacator, astfel incat responsabilitatea acestuia sa prezinte relevanta. Eventuala cunoastere a iresponsabilitatii celui care ataca poate fi valorificata pe terenul conditiei proportionalitatii printr-o mai atenta analiza a posibilitatilor

de care dispunea cel atacat. [F. Streteanu, D. Nitu, Drept penal. Partea generala, vol. I, Editura Universul Juridic, Bucuresti 2014, p. 360]

Pentru a se retine legitima aparare in situatia atacului venit din partea unei persoane iresponsabile este necesar ca cel care se apara sa nu cunoasca starea de iresponsabilitate a agresorului, in caz contrar urmand a se analiza daca sunt indeplinite conditiile starii de necesitate; daca apararea este efectuata de un iresponsabil impotriva atacului unei persoane responsabile, se va retine iresponsabilitatea drept cauza care inlatura caracterul penal al faptei (cauza de neimputabilitate) numai daca nu sunt intrunite conditiile legitimei aparari, care, fiind o cauza justificativa, are intaietate. [M. Udriou, Drept penal. Partea generala. Noul Cod penal, Editura C.H. Beck, Bucuresti 2014, p. 62]

Legitima apărare. **Proportionalitatea apărării cu gravitatea atacului.**

”Conform art. 19 Cod penal este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârșită în legitimă apărare. Este în legitimă apărare persoana care săvârșește fapta pentru a înlătura un atac material direct, material și injust care pune în pericol persoana sa, a altuia, drepturile acestora sau un interes general, dacă apărarea este proporțională cu gravitatea atacului.

Din analiza desfășurării dinamice a evenimentelor care au condus la rezultatul pernicios suferit de persoana vătămată, astfel cum a fost surprinsă vizual în mod nemijlocit de către martorii prezenți la incident rezultă în mod irecuzabil că făptuitorul a acționat în legitimă apărare pentru a respinge atacul material declanșat împotriva sa de către petent.

Astfel, din cuprinsul declarației martorului – profesor de religie la unitatea de învățământ în incinta căreia s-a produs altercația – reiese că în timp ce se afla în curtea interioară a Liceului Tehnologic, odihnindu-se pe o bancă, numitul G. N. a fost abordat de către partea vătămată care în mod provocator i-a adresat întrebări vădit ofensatoare. În urma ripostei verbale în apărare a intimatului, conflictul astfel provocat s-a escaladat, partea vătămată dedându-se la agresarea fizică a interlocutorului prin aplicarea a două lovituri cu palma în zona facială (reclamate de intimat ca având o intensitate deosebită). Față de această acțiune agresivă a petentului făptuitorul a ripostat, părțile începând a se lovi cu pumnii. În acest sens martorul antemenționat a declarat textual: „precizez faptul că cei doi se loveau cu pumnii reciproc în zona feței și a corpului”.

În aceste condiții violența exercitată de intimat, una evident reactivă, în apărare, nu apare ca fiind disproporționată relativ la gravitatea atacului – având în vedere actele materiale în care aceasta s-a concretizat, omogene în raport cu acte agresive ale atacatorului: astfel intimatul a ripostat prin lovituri cu pumnul aplicate în zona facială a părții vătămate împotriva unor lovituri de aceeași natură, orientate împotriva aceleași zone corporale a intimatului.

Conformitatea acțiunii în apărare cu gravitatea atacului trebuie evaluată global, prin luarea în considerare a tuturor circumstanțelor faptelor, iar

nu exclusiv prin prisma rezultatului vătămător produs. Astfel, nu i s-ar putea imputa intimatului – elev în vârstă de 16 ani, împotriva căruia agresorul său desfășura un atac fizic cu pumnii – o dozare inadecvată a intensității loviturilor aplicate în apărare și o nedeterminare precisă a efectelor produse asupra integrității agresorului – întrucât un asemenea control excede posibilităților reale ale unei persoane din categoria făptuitorului care încearcă să respingă un atac fizic îndreptat împotriva sa. Rezultatul vătămător produs de acte de violență de natura celor exercitate între părți comportă o doză semnificativă de hazard, depinzând de elemente aleatorii, în mod simetric violențele comise de petent fiind susceptibile să producă același rezultat pernicios și asupra persoanei intimatului.” [Judecătoria Arad, Încheierea penală din 11.06.2015, portal.just.ro]

Analizând actele de cercetare efectuate, prin raportare la situația de fapt reținută, instanța constată că în cauză sunt incidente dispozițiile art. 18 alin.1 Cod penal actual potrivit cărora nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă există vreuna dintre cauzele justificative prevăzute de lege și anume cea prevăzută de art. 19 Cod penal, constând în legitima apărare.

Această cauză justificativă constă în apărarea realizată prin săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, pentru a împiedica un atac material, direct, imediat și injust, care pune în pericol persoana celui care se apără, a altuia, drepturile acestora sau un interes general, dacă apărarea este proporțională cu gravitatea atacului.

Raportat situației de fapt reținute instanța constată că a existat din partea persoanei vătămate un **atac direct și injust** asupra inculpatului și că acesta era **iminent** (condiție necesară pentru reținerea legitimei apărări).

În acest sens se au în vedere declarațiile tuturor martorilor audiți în cauză care au declarat că persoana vătămată a ridicat furca cu intenția evidentă de a-l lovi pe inculpat, acest aspect demonstrând iminența atacului.

Iminența atacului a fost percepută nu numai de inculpat, dar și de toți martorii audiți în cauză.

Practica judiciară a stabilit în mod constant faptul că **atacul poate fi actual, adică în curs de desfășurare, dar și iminent în sensul că desfășurarea acestuia este o certitudine**, această ultimă ipoteză fiind îndeplinită în cauză de față.

Cu privire la **acțiunea de apărare** a inculpatului se constată că aceasta era necesară pentru respingerea atacului întrucât în caz contrar ar fi fost lovit cu furca de către persoana vătămată care și-a însoțit acțiunea de atac și cu amenințarea că va baga furca în el.

De asemenea, apărarea inculpatului a fost îndreptată împotriva celui care l-a atacat, fiind precedată de iminența producerii atacului și a fost proporțională cu gravitatea atacului.

Instanța are în vedere obiectul cu care vătămatul a conceput atacul, respectiv o furcă care are și o zonă metalică ascuțită și care, în situația în care acțiunea

de lovire n-ar fi fost intrerupta, avea aptitudinea materiala de a provoca vatamari grave ale integritatii corporale a inculpatului.

Un alt aspect care dovedeste faptul ca **apararea a fost proportionala cu atacul** consta in faptul ca inculpatul l-a lovit pe vatamat cu pumnul in zona fetei o singura data, fara a continua agresiunea si fara a se folosi de obiecte contondente.

Leziunile suferite de persoana vatamata si numarul de zile de ingrijiri medicale aferente acestora (40-45) se datoreaza locului in care a fost plasata lovitura de catre inculpat(zona faciala) si intensitatii acesteia.

Inculpatul este o persoana cu un fizic mai mare decat cel al vatamatului, dar care, in contextul privind modalitatea in care a fost exercitat atacul, respectiv cu o furca, nu este de natura sa creeze insa o disproportie intre atac si apararea necesara inlaturarii acestuia.

Trebuie avut in vedere si faptul ca persoana vatamata in momentul in care a ridicat furca cu intentia de a-l lovit pe inculpat, era insotita de doua persoane, cu care anterior consumase bauturi alcoolice, aspect ce contribuie la **configurarea iminentei atacului pe de o parte, dar si nevoia efectuarii unei aparari pentru respingerea acestuia**, din perspectiva inculpatului.[Judecatoria Barlad, Sentinta penala nr. 6/2016, portal.just.ro]